

տալ: Եւ մնում է ցանկալ որ պ. Աւայովի այս գեղեցիկ գործը օրինակ հանդիսանայ շատ շատերի համար:

Լ.

418) Բժ. Ա. Բուզուղեան.—1. «Կարիք եւ Բարեգործութիւն», 2. «Մանկավարժական համառօտ գրոյցներ», 3. «Ժառանգականութիւն եւ դաստիարակութիւն», 4. «Մարմնամարզութիւն», տպագրուած 1901 թուին:

Դժուար կը լինէր մի առ մի մանրամասն քննել յարգելի բժշկի այս չորս նորագոյն աշխատութիւնները: Ընթերցողը վերնագրերից արդէն նկատում է որ շատ բաղմակողմանի խնդիրներ է չօջափում հեղինակը իր աշխատութիւնների մէջ, որոնց թիւը այսօր հասել է 17-ի:

Բժկ. Բուզուղեանի գրելու եղանակի հետ մենք արդէն ծանօթացրել ենք «Մուրճի» ընթերցողներին: Նրա հեղինակութիւնները կարելի է իսկապէս երկուսի բաժանել.— սոսկ ժողովրդական ձեռնարկներ և փիլիսոփայական հայեացքներ որոշ հարցերի վրայ:

Վերև յիշած գրքոյկների մէջ առաջին տեսակին կարելի է վերաբերել նրա «Մարմնամարզութիւնը», որ իր նկարներով դիւրամարս է դառնում և գործնական նշանակութիւն ստանում:

Մի ակնարկ գլեյով երեխաների կանոնաւոր կրթութեան ու դաստիարակութեան խնդրի վրայ, յոյց տալով ընտանիքին կրթութեան ահագին նշանակութիւնը, նա կանգ է առնում ֆիզիկական մարզութիւնների և բարոյական ու մտաւոր կրթութեան վրայ: Գրքի վերջում հեղինակը (պէտք է ասած համառօտօրէն) խօսում է մարմնական մարզութիւնների մի քանի ձևերի մասին:

Յայտնի է որ նորագոյն մանկական-առողջապահական գիտութիւնը աւելի պահանջում է ազատ, բացօթեայ խաղեր— վազ, թռիչք և գիմնարական մարզութիւններ (Շվեդական մարզութիւններ), ինչպէս և ասում է պ. հեղինակը:

Սակայն իսկական մարմնամարզութիւնը (սենեակի մէջ, թէ դուրսը) թէ առանց գործիքների և թէ գործիքների միջոցով (օր. գնդակի, լեփուկի, ձողերի, պարանների, բեախնէ լարերի գիրերի միջոցով) նոյնպէս շատ օգտաւէտ են և գործածելի են ձմեռը սկսեալու:

Հոկտեմբեր, 1901.

Ինքը հեղինակը շատ իրաւացի նկատում է, որ ֆիզիկական կրթութիւնը երբէք նկատի չը պէտք է ունենայ մանուկներինց ատլէտներ պատրաստել, զարգացնելով միայն թեւերի ու ոտերի մկանները, այլ պէտք է ձգտէ համաչափ կերպով, ներդաշնակօրէն զարգացնել կազմուածքի բոլոր մկանները, որով միևնոյն ժամանակ զարգանում են ու ամրապնդւում շնչառական ու արնաբաշխ գործարանները (թոք. սիրտ) *):

Յարգելի բժիշկը մի լաւ միտք է յղացել. նա զետեղել է մի թերթի վրայ բոլոր նկարները (այդ թերթը արտատպուած է առանձին հաստ թղթի վրայ՝ պատին կաշնելու համար): Բաւական է այդ թերթը բանալ ու նկարների ձևով մարզուել:

Կան 24 ձևի նկարներ, որ բաւարար կարելի է համարել սենեակում մարմնամարզութեան համար:

Եթէ հեղինակը աւելի լայն և աւելի լիակատար դրած լինէր գործը (օր. նկարագրէր նոյնպէս և մի քանի բացօթեայ խմբային խաղեր) **), նրա գիրքը շատ աւելի գործնական կը դառնար:

«Մարմնամարզութիւնը», պէտք է ամեն տան մէջ գտնուի և թիղ ամեն տան մէջ երեխաները առաւօտ-երեկոյ կատարեն այդ մարզութիւնները:

Մտացած երեք դրոշկները ընթերցանութեան համար շատ յաջող կազմած աշխատութիւններ են, և շատ օգտաւէտ կը լինեն որոշ կարգի ընթերցողների համար, որոնք փոքր ի շատէ պատրաստուած են ըմբռնելու հեղինակի լայն մտքերը:

Բժկ. Բուզուղեանը գիտէ բազմակողմանի դարձնել իր աշխարհայեցողութիւնը և ստիպում է ընթերցողին հետաքրքրուել ու առանձին-առանձին ուսումնասիրել շօշափած խնդիրները: Կրկին ցանկանում ենք տոկունութիւն անխոնջ աշխատողին և սպասում խոստացած միւս հրատարակութիւններին:

ԲԺ. Վ. Ա.

*) Տե՛ս իմ «Դպրոցական դաստիարակութիւն»:

**) Այդպիսի մի ձևնարկ կազմել է պ. Բարխուդարեանը -- «Մանկական խաղեր»:

Ն Ո Ր Ս Տ Ա Ց Ո Ւ Ա Ծ Գ Ր Ք Ե Ր

- 1) Գ. Սունդուկեանց, «Պէպօ», Կօմեդիա երեք արարուածով,
2-րդ տպ., ուղղած, Թիֆլիս, 1901 թ., գինն է 50 կոպ.:
- 2) Սահակ-Մեսրոպեան Մատենադարան, Ե. Գիւրք Թղթոց,
մատենագրութիւն նախնեաց, Թիֆլիս, 1901 թ., գինն է
1 ռ. 50 կոպ.:
- 3) Մ. Գօրկիյ, Մի անգամ աշնանը..., Թարգմ. Ս. Շահումեանցի,
Թիֆլիս, 1901 թ., գինն է 7 կոպ.:
- 4) Զ. Մուրադեան, Համէնցի հայեր, արտատպած «Ազգ.
Հանդ.»-ից, Թիֆլիս, 1901 թ., գինն է 40 կոպ.: